Nummer 2020/40

datum raadsvergadering	:	24 september 2020
onderwerp	:	Invest MRA
portefeuillehouder	:	Axel Boomgaars
datum raadsvoorstel	:	18 augustus 2020

Samenvatting
Invest-MRA wordt opgericht met een totaal beoogde inleg van 100 miljoen euro om te investeren in de energietransitie en de circulaire economie. Voor de gemeente Ouder-Amstel betekent het een inleg van € 370.000 (1% van de gemeentebegroting), met bijbehorende rentelasten. Deze investeringen door de overheid zijn nodig om de lange termijn doelstellingen op het gebied van energietransitie en duurzaamheid te halen en de ontwikkeling naar een volwassen markt voor dergelijke projecten te stimuleren. Deze opgaven zijn te groot om als gemeente alleen op te pakken. Naast duurzame oplossingen voor grotere en kleinere bedrijven draagt het ook bij aan werkgelegenheid in de regio. Uiteindelijk zullen ook inwoners profiteren van de projecten die innovaties met zich meebrengen. Deelname vanaf het begin zorgt voor zeggenschap in het investeringskader van het fonds en de stemrechtverdeling in de Algemene vergadering van aandeelhouders. Daarnaast wordt er nagedacht over het inzetten van de uitvoeringsorganisatie om de Rijksmaatregelen in verband met de coronacrisis uit te voeren.

Wat is de juridische grondslag?
De Gemeentewet bepaalt dat het besluit (van het college) tot oprichting van een NV of BV, of een deelneming daarin, pas genomen kan worden nadat de raad in de gelegenheid is gesteld om zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen. De raad wordt in het raadsvoorstel gevraagd aan te geven dat er wensen zijn om Social Return te verwerken in het investeringskader.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) provincies en gemeenten bepaalt dat de gemeente in de paragraaf verbonden partijen bij de begroting en het jaarverslag de visie op deze partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen opneemt.

Om het bovenstaande vorm te geven is in 2017 de nota verbonden partijen opgesteld die beleidsregels bevat over het aangaan van en sturen op verbonden partijen. De privaatrechtelijke samenwerking die met Invest-MRA wordt beoogd is volgens deze beleidsregels in te delen in als een samenwerking met een gemiddeld risico. Dit is bepaald op basis van het financiële belang, de mate van invloed die we daar als gemeente op hebben en het strategische belang voor onze gemeente aan te duiden als 'gemiddeld'. Het sturingsregime 2 is daarop van toepassing. Voor de raad wil dit zeggen dat de jaarstukken aan de raad worden voorgelegd voor een zienswijze.

<u>Governance en zeggenschap</u>
De beoogde samenwerkingspartners en aandeelhouders in Invest-MRA zijn de gemeenten in de Metropoolregio Amsterdam, de gemeenten in Noord-Holland Noord en de provincie Noord-Holland.

Invest-MRA wordt vormgegeven als een besloten vennootschap (bv) met beperkte aansprakelijkheid. Als regionale spiegel van Invest-NL krijgt Invest-MRA één holding-bv met twee meerderheidsdochters (100%) die zich richten op specifieke taken, te weten business development (via de ontwikkel-bv) en investeren (via de fonds-bv).

Partijen die deelnemen in het fonds worden aandeelhouder van Invest-MRA. De aandeelhouders krijgen naar rato van hun inleg zeggenschap in het fonds. De positie van

kleine aandeelhouders wordt beschermd in het ontwerpvoorstel. Zo vragen besluiten die steunen op instemming van gemeente Amsterdam en of provincie Noord-Holland (als groot aandeelhouders), ook instemming van een nader te bepalen aantal kleine aandeelhouders (afhankelijk van het totaal aantal deelnemers). Daarbij geldt in alle gevallen dat er een meerderheid moet zijn van 50% + 1. Dit zorgt er voor dat de twee grote aandeelhouders nooit alleen zullen kunnen beslissen.

De verantwoording door Invest-MRA is tweeledig:
1. verantwoording naar de aandeelhouders: Invest-MRA krijgt aandeelhouders, een RvC en een onafhankelijk investeringscomité; en
2. verantwoording naar de subsidiegever: op basis van een meerjarige subsidie-overeenkomst. Dit zijn in het ontwerpvoorstel de MRA en de samenwerkende gemeenten in Noord-Holland Noord.

De organisatie van Invest-MRA is op afstand van de gemeente. De fondsbeheerder beoordeelt de aanvragen. Daarna toetst een onafhankelijk investeringscomité deze beoordeling. Hierin zitten 5 onafhankelijke mensen. Pas als zij ook positief adviseren volgt er een investering. Aandeelhouders beslissen dus niet over individuele projecten.

Het investeringscomité bestaat uit 5 leden. De leden zullen worden benoemd door de aandeelhouders op basis van hun bedrijfseconomisch profiel, hun marktkennis en hun kennis van de technologievelden energietransitie en circulaire economie. Op dit moment is nog niet bekend welke personen deel gaan nemen in dit comité. Wel zijn er functieprofielen gemaakt. In samenhang moeten de vijf leden de gewenste competenties afdekken.

Wat is de voorgeschiedenis?

Begin 2020 heeft de Rijksoverheid Invest-NL opgericht. Invest-NL ondersteunt consortia en bedrijven met business development en investeringen. Daartoe heeft Invest-NL onder andere een fonds van € 1,7 miljard opgericht.

De Metropoolregio Amsterdam en de regio Noord-Holland Noord hebben in mei 2019 een kwartiermaker aangesteld om de de oprichting van Invest-MRA voor te bereiden.

Deze kwartiermaker voor Invest-MRA heeft reeds een presentatie voor het college gehouden. Het college heeft een intentie uitgesproken tot deelname aan Invest-MRA, om zo een start te kunnen maken met een zorgvuldig besluitvormingsproces in samenspraak met de raad. Daartoe is Johan Bos van het kwartiermakersteam Invest-MRA aanwezig geweest bij de informatieavond op 4 juni om de vragen van commissieleden te beantwoorden. Deze presentatie werd positief ontvangen. Met dit collegevoorstel en bijgaand raadsvoorstel kan de raad om een besluit worden gevraagd.

Na de fase van de besluitvorming zullen de deelnemende partijen gezamenlijk komen tot oprichting van Invest-MRA, onder begeleiding van het kwartiermakersteam Invest-MRA.

Waarom dit raadsvoorstel?

De economie van de MRA kent een grote dynamiek. In de MRA en Noord-Holland Noord (NHN) zijn veel private initiatieven rond de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie. Juist deze private initiatieven dragen bij aan de dubbeldoelstelling om economische ontwikkeling en de maatschappelijke transitieopgaven hand in hand te laten gaan.
Zo heeft Ouder-Amstel het doel in 2040 energieneutraal te zijn, maar wordt dat met de bestaande stand van de technieken lastig om te halen. Door mee te doen in het aanjagen van duurzame innovatie in de regio, wordt een impuls gegeven aan het zoeken naar

nieuwe manieren van duurzame energie-opwek of manieren om energiebesparing en circulariteit te stimuleren.

Het doel van Invest-MRA is het creëren van een infrastructuur om kansrijke initiatieven te financieren en ook op te schalen richting Invest-NL en daarmee investeringsmiddelen naar deze regio te halen. Invest-NL kan met zijn expertise en investerend vermogen van € 1,7 miljard een vliegwiel vormen voor de omvorming naar een groene en schone economie.
Hierbij geldt dat de arbeidsmarkt net als de klimaatopgave nadrukkelijk gemeentegrensoverschrijdend is. De start of groei van een bedrijf in de ene gemeente leidt ook tot werk voor bewoners en toeleveranciers uit de omliggende gemeenten. Dit heet regionaal rendement. Een project hoeft daarom niet fysiek in Ouder-Amstel te landen, om relevant te zijn voor onze gemeente.

<u>De noodzaak voor het oprichten van een nieuw vehikel</u>
De MRA en NHN zijn samen goed voor meer dan 25% van de nationale economie. Invest-NL is flexibel ingericht en heeft geen harde ondergrens aan de te financieren projecten. Echter, Invest-NL is zodanig georganiseerd (capaciteit en structuren) dat ze zich vooral zullen richten op de grotere financiële bijdrage aan projecten en de kleinere financiële bijdrage aan projecten neerleggen bij de bestaande regionale ontwikkelingsmaatschappijen. En deze gaan doorgaans tot bijdragen van € 2,5 miljoen à € 5 miljoen.

Invest-NL is er voor investeringen vanaf € 5 miljoen. Kleinere fondsen zijn er tot € 2 miljoen. Om de middelgrote projecten tussen de 2 en 5 miljoen euro te kunnen financieren is er voor de MRA en Noord-Holland Noord een investeringsfonds Invest-MRA beoogd. Invest-NL leunt sterk op regionale partners. In alle andere regio’s zijn regionale ontwikkelingsmaatschappijen het aanspreekpunt. Als enige regio in Nederland missen de Metropoolregio Amsterdam en Noord-Holland Noord een regionaal dekkende structuur die aansluit op Invest-NL. Hiermee loopt onze regio het risico dat de rijksmiddelen niet of onvoldoende terechtkomen in onze regio.

Invest-MRA onderscheidt zich met name van de andere fondsen in de regio met (deels) vergelijkbare doelstellingen door de combinatie van business development en fonds (ontwikkelen en financieren) en de samenwerking van meerdere overheden als aandeelhouder. Ook qua beoogde financiële bijdrage aan projecten voegt Invest-MRA toe aan het bestaande spectrum. Invest-MRA opereert overigens altijd samen met andere financiële partijen.

Het voorstel voor Invest-MRA bouwt voort op binnen- en buitenlandse ervaringen met regionale economische ontwikkeling. Gekozen is voor een lean-en-mean-organisatie en een heldere scope. Invest-MRA krijgt, net als Invest-NL op landelijk niveau, twee hoofdtaken. Per hoofdtak krijgt Invest-MRA een zelfstandig organisatieonderdeel. De onderdelen zijn:
1. ondersteunen van bedrijven bij het aanscherpen en completeren van hun businesscase binnen de transitieopgave (ontwikkelen / business development); en
2. financieren van grootschalige bedrijfsmatige proposities binnen de transitieopgaven (investeren).

Invest-MRA vult een witte vlek op in het regionale ecosysteem. Door de positionering van Invest-MRA wordt het totale ecosysteem versterkt. Met bestaande regionale organisaties en fondsen worden de komende periode nadere afspraken gemaakt over invulling van de onderlinge samenwerking, die is gericht op de optimale ondersteuning van ondernemers.

Invest-MRA is een middel dat juist gebruikt kan worden om contra-cyclisch te investeren. Bijvoorbeeld om na de coronacrisis groene opbouwmogelijkheden te stimuleren.

Financieel rendement
Financieel rendement is voor Invest-MRA het middel waarmee, ook in de toekomst, kan worden gewerkt aan de energietransitie en het versterken van de regionale economie. De verwachting is dat Invest-MRA een forse directe financiële hefboom heeft, mede door de in het programma opgenomen vereiste private cofinanciering. Daarnaast zijn er indirecte effecten door afgeleide en vervolginvesteringen.

Anders dan bij subsidie moet de financiële bijdrage vanuit Invest-MRA door de ontvangende bedrijven worden terugbetaald, bijvoorbeeld via rente en aflossing of via verkoop van aandelen. Naarmate de markt voor de energietransitie en de circulaire economie zich op termijn ontwikkelt tot een meer volwassen markt, kan de deelneming in principe worden afgebouwd of herijkt.

Om de maatschappelijke doelen te realiseren, wordt een relatief hoog risicoprofiel geaccepteerd. Het verdienvermogen en het risicoprofiel hangen samen met de voorgestelde verwachte spreiding van de investeringen over de typologieën en soorten financiering. Binnen het basisscenario en het conservatieve scenario is het fonds nominaal revolverend binnen de looptijd.

Mogelijke aanvullende rol uitvoeringsorganisatie
Naast het bovenstaande wordt er in deze tijden van crisis door de uitbraak van het coronavirus ook gesproken over de inzet van de uitvoeringsorganisatie van Invest-MRA voor de behandeling van aanvragen voor Rijksmaatregelen voor bedrijven. In alle andere delen van Nederland is een regionale ontwikkelmaatschappij (ROM) opgericht. Gelden van het Rijk die ter beschikking zijn gesteld in deze crisis worden via deze ROM toegekend. In de MRA is er op dit moment geen dergelijke ROM, waardoor het nu ingewikkeld is voor bedrijven om een beroep te doen op de door het Rijk beschikbaar gestelde gelden. Door de uitvoeringsorganisatie van Invest-MRA daarvoor in te zetten kunnen bedrijven in de MRA, inclusief de bedrijven die zich richten op duurzaamheid en circulaire economie, een beroep doen op de Rijksmaatregelen. Dit kan een waardevolle aanvulling zijn om diverse duurzame initiatieven en uitkomsten daarvan te behouden.

Wat gaan we doen?
Besluiten een publiek private samenwerking aan te gaan met de provincie en andere gemeenten in de Metropoolregio Amsterdam en de regio Noord-Holland Noord inzake Invest-MRA.
Een bedrag van € 370.000 (1% van de begroting 2021) beschikbaar te stellen voor deelname aan Invest-MRA.

Wat is het maatschappelijke effect?
In de MRA en NHN zijn er sterke economische clusters, waaronder Schiphol, het Noordzeekanaalgebied, het cluster van data/ICT en de (kantoren)markt voor de zakelijke en financiële dienstverlening, de Agribusiness inclusief Seed Valley en ECN in Petten (één van de topcentra voor nieuwe energie-ontwikkeling). Dit zijn allemaal sterke economische clusters waar de energietransitie en circulaire economie impact hebben. De opgave in de MRA en NHN als het gaat om het klimaatakkoord (reductie CO2) en de omslag naar een nieuwe duurzame economie (reduceren grondstof afhankelijkheid) is dan ook fors. Het verlagen van de ecologische voetafdruk is een gemeentegrensoverschrijdende opgave die vraagt om grote investeringen. Deze opgave kan niet alleen door marktpartijen worden opgepakt. Voor overheden is een onmisbare aanjagende rol weggelegd. Dat kan alleen gezamenlijk worden opgepakt. Dit vraagt om een nieuwe impuls aan de regionale samenwerking in de MRA en NHN met bereidheid om gezamenlijk te investeren.

De besluitvorming voor Invest-MRA wordt voorbereid in het midden van de coronacrisis. Duidelijk is dat deze crisis ook de regionale economie van de MRA en NHN hard raakt. Dat is te zien in de regionale sectoren zoals de luchtvaart, agribusiness, horeca, verzekeraars en toerisme. Alleen al voor de regio MRA is berekend dat 507.000 banen direct of indirect worden geraakt. Met de oprichting van Invest-MRA maken de gemeente van de MRA en NHN een nadrukkelijke toekomstgerichte keuze. Een keuze voor regionale samenwerking. En een keuze voor economische structuurversterking om de broodnodige nieuwe én duurzame werkgelegenheid aan te jagen (in kansrijke sectoren zoals de circulaire maakeconomie). Zo wordt de regionale economie samen robuuster gemaakt.

Hierbij geldt dat elke investering door Invest-MRA zowel een investering in verduurzaming als een investering in een sterke economie is. De exacte voorwaarden daartoe worden uitgewerkt in investeringsstrategie. Het uitgangspunt is dat van investeringen wordt verwacht dat deze een 10% betere CO2-prestatie halen over de looptijd van het project dan een vergelijkbare investering door het fonds in het opkopen van emissierechten. CO2-reductie kan ook toegepast worden op circulaire projecten. In de investeringsstrategie kunnen aanvullende normeringen opgenomen worden die specifiek gelden voor het thema circulaire economie (% circulaire grondstoffen, % inzet van CO2 als grondstof en % biobased-materialen). In de definitieve investeringsstrategie wordt dit uitgewerkt.

Welke argumenten en keuzemogelijkheden zijn er?

Het is niet zeker dat projecten binnen de gemeentegrenzen van Ouder-Amstel belanden. Echter, het draagt wel bij aan werkgelegenheid in de regio en de ontwikkelde producten en kennis kunnen ook beschikbaar worden gesteld aan bedrijven en inwoners in de gemeente. Tevens is er een positieve spin-off te verwachten in de toelevering van de projecten. Ook bedrijven uit de gemeente kunnen hiervan profiteren.

De investeringen zijn risicovol door de aard van de projecten en de nog niet volwassen markt. Echter, om tot een volwassen markt te komen is een rol voor de overheid weggelegd om zicht te houden op de lange termijndoelen op het gebied van energietransitie en circulaire economie. Voor wat betreft het risico, de financiële doelstelling is om nominaal revolverend te zijn. Dit betekent dat na afloop van de looptijd minimaal de inleg, zonder rente en kosten, terugkomt.

Gesteld kan worden dat de markt deze ontwikkelingen zelf moet financieren. Omdat de markt nog een onvoldoende track record heeft in dit soort innovatieve en duurzame projecten is volledige risicodragende financiering vanuit de markt veelal niet mogelijk. Samenwerking is nodig. De gemeente heeft niet als doel om de rol van de markt over te nemen. Het fonds draagt bij door projecten in deze markt te financieren, financieringsgereed te maken en de markt verder te ontwikkelen.

<u>Deelnemen vanaf het begin</u>
Deelnemen vanaf de oprichting van Invest-MRA heeft voordelen. Alleen nu kan er worden meebeslist over de stemrechtverdeling binnen de Algemene vergadering van Aandeelhouders waarvan de gemeente Ouder-Amstel er één zou zijn. Alleen nu kan er worden meebeslist over welke projecten in aanmerking komen voor het fonds door invloed uit te oefenen om het investeringskader. Bij een latere toetreding kan alleen worden ingestapt tegen de dan vastgestelde voorwaarden. Deze zijn nu nog niet vastgelegd.

Tijdens de informatieavond waren er meerdere partijen geïnteresseerd om Social Return onderdeel te maken van de voorwaarden voor financiering door Invest-MRA. Om dit in te brengen geldt het tijdspad uit de alinea hierboven.

Het college deelt de wens om Social Return onderdeel te maken van de voorwaarden en zal dit inbrengen in de onderhandeling tijdens de oprichting, indien de raad besluit deel te nemen aan Invest-MRA. Hierbij volgt het college een brede opvatting van Social Return: het stimuleren van de lokale werkgelegenheid, waar mogelijk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit zijn bijvoorbeeld mensen met een arbeidsbeperking, jongeren van het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs, statushouders, oudere werkzoekenden, of mensen met een indicatie banenafspraak opgenomen in het doelgroepregister van UWV.

Wat hebben we hiervoor nodig?

Aan definitieve deelname aan Invest-MRA zijn financiële consequenties verbonden. Beoogd is een totale inleg van 1% van de gemeentebegroting. De financiële doelstelling is om nominaal revolverend te zijn, een terugkeer van de totale inleg. Voor Ouder-Amstel betekent dit een bijdrage van €370.000. De gemeente verwerft voor dit bedrag aandelen in de op te richten BV en is stemgerechtigd in de Algemene vergadering van aandeelhouders. In de begroting worden jaarlijks de rentelasten toegerekend volgens de omslagrente die momenteel 0.5% (percentage langlopende rente) bedraagt. De jaarlijkse rentelasten komen daarmee op € 1850 ten laste van het exploitatieresultaat. Deze kosten worden gedekt uit het reguliere budget Economische Zaken. De werkelijke rentelasten nemen op korte termijn niet toe. Bij herfinanciering van bestaande leningen ontstaan rentekosten tegen de op dat moment geldende rentetarieven. In het meest positieve scenario is er een bedrag dat aan de gemeente kan worden uitgekeerd, bovenop de inleg bij het einde van de looptijd.

Daarnaast zijn er kosten voor de uitvoeringsorganisatie om de aanvragen te beoordelen en de financieringen te coördineren. Het onderdeel business development (ontwikkelen) wordt de eerste jaren waarschijnlijk voldaan uit een nog resterend bedrag van de 'PRES-gelden'. Daarna wordt er jaarlijks € 1,4 miljoen uit de MRA-bijdrage gedekt en €0,4 miljoen uit de bijdrage voor NHN. Dit leidt niet tot een extra bijdrage vanuit de gemeente voor de MRA. De kosten voor het fondsmanagement (financieringstak) worden gedekt door deze jaarlijkse inleg in het fonds. Wel zal deelname in het fonds periodiek een tijdsinvestering vergen voor de aandeelhoudersvergaderingen, het rapporteren via de paragraaf verbonden partijen en het risicomanagement.

<u>Risico's</u>

Het fonds van Invest-MRA beoogd nominaal revolverend te zijn. Dat betekent niet dat elke investering minimaal zal revolveren, maar dat de plussen en minnen van individuele investeringen elkaar in het fonds minimaal opheffen. Dit moet ertoe leiden dat de gemeente aan het eind van de fondsperiode van 25 jaar de inleg nominaal terugkrijgt (dat wil zeggen. zonder rente en indexatie). De kosten voor de deelnemende gemeenten bestaan dan uit de rentelasten in het geval de gemeente deze middelen leent.

Het verdienvermogen en risicoprofiel van Invest-MRA zijn in beeld gebracht door KPMG. (Dit rapport is vanwege de vertrouwelijkheid fysiek in te zien bij de griffie). Hierbij gaat de focus uit naar het fonds op totaalniveau. Bij het bepalen van het verdienvermogen en het risicoprofiel is gekeken naar de verwachte spreiding van de investeringen over de typologieën en soorten financiering bij de verschillende soorten proposities en de inzet van (achtergestelde) leningen of eigen vermogen. De verwachting is dat het fonds binnen 25 jaar zal revolveren. Het fonds beschikt in dit scenario tevens over een buffer voor tegenvallende resultaten over de looptijd van het fonds.
Er zijn diverse negatieve scenario's doorgerekend. In veel van deze scenario's blijkt ook nog sprake van revolverendheid. Mochten er meerdere negatieve scenario's tegelijkertijd plaatsvinden dan kan in een uiterst negatief scenario sprake zijn van een revolverendheid van 85%. Ook bij dit lager financieel resultaat zal ondertussen wel gewerkt zijn aan het oplossen van de maatschappelijke opgaven van energietransitie en circulaire economie.

Er is geen garantie dat het fonds revolverend zal zijn. Op basis van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) hoeft bij deze uitgangspunten en risico's geen voorziening getroffen te worden voor het fonds van Invest-MRA.

Voor het fonds wordt aangegeven dat het voor 85% nominaal revolverend is bij extreem negatieve parameters. Hiervoor dient Ouder-Amstel een risico op voeren van 15% van € 370.000 (=€ 55.500) in het risicoprofiel waardoor dit in het weerstandsvermogen wordt opgenomen.

Als aanvullende beheermaatregel wordt tevens overwogen het fondsmanagement voor Invest-MRA aan te besteden zodat zeker wordt gesteld dat het fondsmanagement een bewezen track-record heeft.
De maatschappelijke en financiële resultaten van het fonds zullen periodiek worden geëvalueerd. Dit kan aanleiding zijn voor de aandeelhouders om de investeringsstrategie tussentijds te actualiseren.

Wie is erbij betrokken en hoe communiceren we?

De gemeenten in de MRA, de provincie Noord-Holland. Er wordt door de gemeente Ouder-Amstel niet apart gecommuniceerd over dit besluit.

Wat is het vervolg?

De kwartiermaker Invest-MRA wordt op de hoogte gesteld van uw besluit en de oprichting van Invest-MRA wordt verder voorbereid.

Hoe monitoren en evalueren we?

Volgens het in de nota verbonden partijen vastgelegde sturingsregime 2. Dit houdt onder andere in dat de jaarstukken worden aan de raad worden voorgelegd voor een zienswijze.